

KONUŞMA EĞİTİMİNDE BENMERKEZCİ KONUŞMAYA YÖNELİK BİR DENEME

Tazegül DEMİR¹

Gazi Üniv., Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Ankara, Türkiye.

“İnsan dilince değişir kader - Ya yurda baş olur ya başı gider”

Kutadgu Bilig

Özet

İnsanı yeryüzündeki diğer varlıklardan tamamen ayıran, insana özgü en temel özelliklerden biri olan dil, barındırdığı beceriler içinde kendini en çok konuşma becerisiyle yansıtır. Çünkü insan, tek başına yaşayan bir canlı değildir ve çevresindekilerle iletişim hâlinindedir. İlk insandan günümüz insanına kadar iletişim kurmak için pek çok araç kullanılmış olsa da en etkili iletişim aracı konuşmadır. Konuşma insanın öteki insan, grup ve toplum karşısında eşit koşullar sürdürebilmesi, hatta gruplara ve toplumlara yön verebilmesi yolunda güçlü bir araçtır. Bu aracın etkin olarak kullanılabilmesi için informal eğitimle getirildiği seviye yeterli değildir. Konuşma becerisi okullarda verilen eğitimle daha aktif bir kullanım düzeyine ulaştırılmaktadır. Konuşma eğitiminde ilk olarak bireyin kendine olan güveninin en üst düzeye ulaştırılması gerekmektedir. Bu çalışmada öğrencinin tam bir özgüven duygusuna sahip olduğu benmerkezci yaklaşımdan hareketle yapılabilecekler üzerinde durulmuş, ayrıca bu yaklaşımı ortaya koyabilmek için konuşma becerisinin ne olduğuna, konuşmanın temellerinin dayandırıldığı kuramlara, konuşma eğitimine de değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konuşma becerisi, konuşma eğitimi, benmerkezci konuşma.

Abstract

Language, completely differentiating human from other beings and the most essential feature pertaining to human, express itself most fully in the conversation skills within the other skills it has. Because, human does not live alone and is always in communication with others. From the primitives to the today's human, even if a great number of means were used in an effort to establish communication, the most efficient way of communication is the conversation. Conversation is an efficient way for human to live in equal conditions with other humans, groups and society and even to shape the lives of groups and societies. In order that this way is used efficiently, the level achieved with the help of informal education, is not sufficient. By means of education received from schools, the conversation skill is increased to a more active level of usage. In the conversation/speech training, first of all, the self-confidence of the person should be acquired. In this study, considering the egocentric stance, in which the student has utter self-confidence, what can be done is emphasized and furthermore, in order to put this stance forward, what the conversation skill is, the theories based upon the bases of conversation and the conversation/speech training are touched upon.

Key words: conversation skill, conversation/speech training, egocentric speech

¹ el-mek: tazegul_d@hotmail.com

1. Giriş

İnsan yapısı gereği sosyal bir varlıktır. Kişinin kendisini diğer insanlardan soyutlayarak yaşaması düşünülemez. Belli bir toplumun bireyi olan insan, yaşamını sürdürebilmek, gereksinimlerini karşılayabilmek için çevresiyle ilişki kurmak zorundadır. Kişinin yaşadığı toplum içerisinde sağlıklı ilişkiler kurması, dili kullanma becerisiyle doğrudan bağlantılıdır.

Konuşma öncelikle düşüncenin aktarılması ile varlık kazanmıştır. İnsan, var olusundan bu yana düşünce ve duygularını ifade etmek istemiş, bu isteğini en çok konuşma yoluyla gerçekleştirmiştir. Bu doğrultuda konuşmanın çeşitli kaynaklarda sunulan tanımlarına bakabilir.

Konuşma, insanın, dili kullanma yoluyla çevresindekilerle iletişimde bulunması, onlara kendi düşünce ve duygularını bildirmesi, düşüncüyü sözle ifade etme işi. Aynı dili konuşan bireyler arasında sözle anlaşma biçimi (TDK, 2008); insan beyninde karmaşık işlemler oluşturulup ses organları ile karşı tarafa gönderilen mesajın dinleyicinin kulağıyla işitilip birtakım yollarla beyindeki ilgili merkezlerde anlamlandırılması (Özbay, 2005); insanı evrendeki diğer varlıklardan ayıran özelliklerin en önemlileri, düşünme gücü ve düşündüklerini ifade etme becerisi (Aksan, 2000) olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanımlardan yola çıkıldığında konuşma becerisinin gerçekleştirilebilmesi için birçok unsurun bir arada, işbirliği içinde olması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Öncelikle konuşmanın zihinsel bir etkinlik olduğu fikri tartışmasız kabul gören bir düşüncedir. Nitekim söz, anlamla varlık gösterir ve anlam da zihinde var olan birliklerdir. Bunun yanında konuşmanın ses yönü, çeşitli organların yardımıyla gerçekleştirilen seslendirme boyutu da konuşmada önemlidir. Kelimeler konuşma aracılığıyla anlama giydirilen elbiseler olarak düşünülürse bir kişinin diğer kişiyle bildirişimde bulunması, kendi zihninde var olan anlamların kelimeler aracılığıyla karşısındaki kişinin zihnine yerleştirilmesiyle gerçekleşir.

Konuşmanın Gelişim Aşamaları

Konuşma, insanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahiptir. Bu tarihin başlangıcını bugün çocuklar üzerinde yapılan çalışmalar ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Konuşma edinimine yönelik olarak geliştirilen çeşitli kuramlar vardır. Bu kuramlardan bazıları şunlardır:

Davranışçı Kuram: *Bu görüşe göre çocuklar konuşulan dili, herhangi bir şeyi öğrendikleri gibi öğrenirler. Bebeklerin kendilerini istedik sonuçlara götürdüğünü keşfettikleri sesleri tekrar etmeleri ile konuşulan dil öğrenilmeye başlar. Bebekler sesleri tekrar ederken, günlük dildeki sözcüklere benzeyen sesler çıkardıklarında, çevrelerindeki yakınları tarafından ödüllendirilirler. Böylece bebek, söylediği zaman pekiştirilen sesleri daha sık kullanmaya başlar. Pekiştirilmeyen seslerin kullanım sıklığı*

ise azalır. Sonuçta da konuşma şekillenir (Erden ve Akman, 2004:76). Bu kuramda en önemli unsur ödül ve cezadır. Çocuk belli bir amaç gütmeyen çeşitli sesler çıkardığında bu davranışı çevresi tarafından ödüllendirilirse davranış süreklilik kazanır ve çocuğun zihninde yerleşir. Edinilen bu tepkiler zamanla çeşitli sınıflama ve sıralamalar oluşturur. Çevreden gelen birçok ses uyarılarının zamanla sınıflandırılması, şekillendirilmesi ve benzer durumlarda aynı ses ve tepkilerin verilmesi gerçekleşmektedir. Ödül ve ceza gibi pekiştiriciler yoluyla bu gelişim sürdürülür (Özby, 2003:94).

Sosyal Öğrenme Kuramı: Bu kurama göre dil, ana-babanın model olması, çocuğun taklit etmesi, ana-babanın pekiştirmesi ve düzeltici geribildirim vermesi suretiyle kazanılmaktadır. Sosyal öğrenmeciler, sosyal etkileşimde gözleme dayalı öğrenmenin önemli olduğunu belirtir (Selçuk, 1997:82). Pekiştirmenin yanı sıra, bebeklerin sıklıkla duydukları sesleri taklit etmeleri de dilin kazandırılmasında önemli olmaktadır (Erden ve Akman, 2004:76). Bu kuramda dil ediniminin esas noktası taklittir. Çocuk çevresinde duyduğu sesleri taklit ederek konuşmayı gerçekleştirir.

Dil Gelişimini Biyolojik Temellere Bağlayan Kuram: Chomsky'e ait olan bu kuram, dil gelişiminin biyolojik ve psikolojik temellere bağlı olarak açıklar ve "psikolinguistik" kuramlar olarak da adlandırılır. Bu kuramda insanlar doğuştan dil öğrenmek için özel bir mekanizmaya sahiptir. Bu mekanizma, çocuğun çevresinde konuşulan dili içselleştirmesini, kurallarını anlayarak öğrenmesini ve daha sonra da uygun dil bilgisi kuralları ile konuşmasını sağlar. Dil kurallarını kavrama ve kullanmayı mümkün kılan bu mekanizma sayesinde tüm çocuklar aynı aşamalardan geçerek, biyolojik olarak belli bir olgunluk düzeyine geldiklerinde tıpkı yürümeyi öğrenir gibi konuşmayı öğrenmektedirler (Erden ve Akman, 2004:77). Özby, (2003:94) Chomsky'nin dilin gramer yapısından çok psikolinguistik özellikleri üzerinde durduğunu; ayrıca dili üreten ve yaratıcı hâle getiren mental süreçlerin varlığının, dilin nasıl kazanıldığından daha önemli olduğunu savunduğunu bildirmiştir. Bu kurama göre davranışçı ve sosyal öğrenmeci yaklaşımlarda önemli olan çevre, çocuğun dil öğrenip öğrenmeyeceğini değil; hangi dili öğreneceğini belirler. Normal olarak gelişen her çocuk dil öğrenir. Tüm çocuklar olgunlaşmaya bağlı belirli aşamalardan geçerek konuşmayı öğrenir (Selçuk, 1997:83). Günay, (2006:160) dillerin sahip olduğu çeşitli dil bilgisi kurallı olduğunu ve bireylerin bu kurallara örtük olarak sahip olduğunu bildirir. Yani kişi doğuştan gelen bir dil bilgel düzeyde sahiptir ve beyininde güçlü bir biçimde dil yeteneği barındırır. Chomsky'ye göre hepimiz dil öğrenirken cümle yapısını kavramaya çalışırız. Sonra bu cümle yapılarını çeşitli yapılarla dönüştürür ve yeni yeni cümleler üretiriz. Daha önce hiç duymadığımız cümleler kurabilmemiz ve onları anlayabilmemiz bu gramer yapısı sayesinde gerçekleşir (Bacanlı, 2005:72).

Bilişsel Kuram: Dil gelişiminde zihin faktörünün varlığı en çok bilişsel kuramda dikkate alınmıştır. Dilin özelliklerle zekâ, bellek, algılama ve bilgi gibi niteliklerle ilişkisi göz ardı edilemez. Dil gelişimi soyut ve sembolik düşünmeden ayrı bir süreç olmadığı gibi, kavram gelişimi de dil gelişimine paralel olarak kazanılır; bu nedenle çocuk bilişsel donanımlarla birlikte dil gelişimi gerçekleştirir (Özby, 2003:95). Bu görü-

şe göre çocuklar konuşmadan önce kavramları, söz dizimini, gramer yapılarını bilmeden önce de anlamları ifade edebilmektedirler. Bilişsel kuramın en önemli temsilcileri Piaget ve Vygotsky'dir. Ancak ikisinin de birbirinden ayrılan çeşitli yönleri vardır. Vygotsky, *çocuğun zihinsel gelişiminin Piaget'nin öne sürdüğü gibi çocuğun neredeyse kendi başına gerçekleştirdiği bir süreç olmadığını, başkalarına da bağlı olduğunu iddia etmiştir. Başkaları çocuğun zihinsel gelişiminde yol gösterebilir, birtakım bilgiler vererek bunları öğretebilir. Çocuk kendi başına çözdüğü problemlerde, başkalarının verdiği bu yardımdan yararlanır. Denilebilir ki, Vygotsky zihin gelişimi ile ilgili sosyal bir kuram ortaya atmıştır* (Bacanlı, 2005:70).

Konuşma becerisi için birçok uzmanın birleştiği nokta bu becerinin insanın doğumuyla birlikte zihninde var olduğu yönündedir. *İnsanda doğuştan var olan dili edinme özelliği dil yetisi olarak adlandırılır. İnsan beyninin biyolojik, fizyolojik yapısına bağlı olarak ortaya çıkan temel özelliğidir dil yetisi. Öyle ki, bu yetiye sahip oluşu nedeniyle insan, kendi anadilinde sonsuz sayıda tümce üretebilir ve üretilen tümceleeri anlayabilir. Böylece aynı dili konuşan insanlar arasında duygu, düşünce, bilgi paylaşımı sağlanır* (Keçik ve Uzun, 2004:18). Dolayısıyla dil edinimini belirli bir sürecin ürünü olarak görmek gerekir. *Dili anlamak dili gerçekten kullanmaktan önce gelir* (William, 1973: 152). Dolayısıyla çocuk önce dile ait kuralları ve kavramları zihninde biriktirir sonra pratik olarak kullanmaya başlar. Nitekim çocuk dilini bu noktaya getirene kadar birçok konuşma evresi geçirmektedir. Aşağıda konuşmanın evrelerine ait özellikler ana hatlarıyla bir tablo olarak sunulmuştur.

Tablo 1: Konuşmanın Dönemleri ve Bu Dönemlerin Özellikleri

<i>Yıllar</i>	<i>Özellik</i>
Birinci yıl Yeni doğan dönem, gıgıldama, mırıldanma özellikleri	İstem dışı ses çıkarmalar başlar. Çıkarılan sesler uyarıcıyla (açlık, rahatsızlık) ilişkilidir. Kendiliğinden ses üretimi başlar. Ses oyunları yapar. Başkalarının çıkardığı sese tepki gösterir. Kendi çıkardığı sesleri taklit eder. Ses üretimi ile işitmeyi birleştirir. Ağız hareketlerinde artan bir çeşitlilik vardır. Birinci yılın sonuna doğru çıkarılan sesler ana diline ilişkin seslerdir. Bebek anadilinin ses örüntülerinin farkına varır. İlk sözcüğün üretilebileceği dönemdir.

<p>İkinci yıl İlk kelimeler, tek kelimeli cümlecikler, iki kelime özellikleri</p>	<p>İlk kelime sesle oynamanın rastlantısal bir sonucu olarak ortaya çıkar ve tekrarlamalar yoluyla kuvvetlendirilir. 1-30 arasında kelime söylenebilir. Bu dönemde çocuğun anladığı kelime sayısı, ürettiği kelime sayısından daha fazladır. Bu dönemin sonuna doğru çocuğun anlamlı olarak kullandığı 20- 100 kelime vardır. Bireysel gelişimlere göre tek kelimeli veya iki kelimeli cümleler kurulabilir.</p>
<p>Üçüncü yıl Anlamlı konuşma</p>	<p>Çocuğun dilbilgisi yeteneğinde ve kelime hazinesinde en hızlı gelişimin olduğu dönemdir. Çocuk, yetişkin konuşma seslerinin üçte ikisini öğrenir. İki, üç veya dört kelimeli cümleler kullanmaya başlar. Ortalama kelime hazinesi 400 civarındadır. Kelimeler bir ya da iki duymada öğrenilir.</p>
<p>Dördüncü yıl Ana dilin temel yapıları öğrenilir. Yetişkine benzer sözdizimi yapısı kazanılır</p>	<p>Dil kullanımı çok yönlüdür. Duygularını, düşüncelerini, ilişkilerini anlatır. Normal ses yüksekliği ve tonu vardır. Kendine dönük (egosantrik) açıklamalar yapar. Hayali oyunda dil kullanılır. Soru cümlelerini yetişkin gibi kullanabilir. Kelime hazinesi 900 kadardır. Söz diziminde özne, nesne, yüklem arasındaki fonksiyonel ilişkiler anlaşılır.</p>
<p>Besinci yıl Dil kolay ve doğru kullanılan bir araç hâline gelir</p>	<p>Ses üretiminde doğruluk oranı artmıştır. Ünsüzlerin doğruluk oranı % 90'ları bulur. Kelime sayısındaki artış bu dönemde de devam eder. Önceki döneme göre daha karmaşık cümle yapıları kullanılabilir.</p>

(Senemoglu (1997), Dönmez ve Arı (1992) ve Rubin (2000) 'den uyarlayan Temur, 2006:4)

Tablo 1 incelendiğinde zihninde dil kodları oluşmuş bir şekilde dünyaya gelen çocuğun zamanla zihin gelişimi yaşandıkça dil becerilerini de ortaya çıkarmaya başladığı görülmektedir. Ayrıca çocuğun beş yaşına kadar kademe kademe dili edindiği ve kullandığı, üç yaşında dilin gramer yapısını daha hızlı öğrendiği, kelime hazinesinde de hızlı bir artış yaşandığı bildirilmektedir. Nitekim *dil gelişimi ile beyin matürasyonunun yakın ilişkisi olup üç yaş dolaylarında belirgin dil kazanımı beklenir* (Karacan, 2000:263). *Çünkü cümleler bu yaş itibarıyla parça parça değil bütün olarak algılanır* (Ankay, 1990:39). Dört yaş itibarıyla çocuk artık dili kendi için kullanır ve benmerkezci bir yaklaşımla konuşmaya başlar; okul yaşı geldiğinde çocuğun anadilini artık iletişimin pek çok alanında kullanır duruma geldiği söylenebilir.

Konuşmanın kazanılması karşılıklı konuşmayla, seslerin denenmesiyle, bu sesle-

rin taklit edilmesi ve tekrarlanması ile baslar. Çocuk, sözcükleri bir araya getirerek tümce örnekleri oluşturdukça dilin dilbilgisel yapısını öğrenir. İlk basta anlamsız sesler çıkaran çocuk, zamanla bu sesleri birleştirir, sözcükler oluşturur. Bu sözcükleri yan yana getirerek iki sözcüklü tümceyi oluşturur ve giderek daha karmaşık tümceler kurabilir hâle gelir (Mercan, 2007:26).

Benmerkezci Konuşma

Konuşma becerisi üzerine birçok tıp, felsefe, psikoloji, eğitim ve dil uzmanı çalışmalar gerçekleştirmiştir. İnsan için çok farklı ve özel olan ve başlangıçta kendiliğinden gelişen bu beceri bilim adamlarının merak kaynağı olmuştur. Bu merak beraberinde üzerinde düşünmeyi, çalışmayı ve tanımlama yapmayı da getirmiştir.

Uzmanlar, belirli bir süreçte gerçekleştirilen konuşma becerisinin çeşitli evrelerden geçerek oluştuğunu ileri sürmüşlerdir. Bu alanda özellikle bilişsel boyutu baskın olarak ele alan Piaget ve Vygotsky ile geleneksel davranışçı görüşte fikir sunan Watson'un konuşma aşamalarına değinmekte fayda vardır.

Tablo 2: Konuşmanın Aşamaları

KONUŞMANIN AŞAMALARI		
VYGOTSKY	PIAGET	WATSON-GELENEKSEL DAVRANIŞÇI GÖRÜŞ
1. Toplumsal konuşma 2. Benmerkezci konuşma 3. İçinden konuşma	1. Sözsüz içe yönelik düşünce 2. Benmerkezci düşünce 3. Konuşma aracılığıyla toplumsallaşmış konuşma	1. Sesli konuşma 2. Fısıldama 3. İçinden konuşma

Tablo 2'de bilişsel ve davranışçı görüşlere göre konuşma aşamaları verilmiştir. Her üç görüşte de konuşmanın özellikle ses boyutu dikkate alınmıştır. Ayrıca çocuğun bireysel yaşantıdan toplumsala geçişi de ayırt edici diğer bir boyut olarak kullanılmıştır. Buna göre araştırmacıların söz konusu aşamalarına yönelik özellikleri sıralamakta fayda vardır. Öncelikle temel bakış açısı diğerlerinden farklı olan Watson'un görüşünü değerlendirmekle başlayabiliriz.

Watson tarafından savunulan davranışçı kuramda dil gelişimi tamamen çevresel faktörlerin etkisiyle gerçekleşir anlayışı hâkimdir. Aile, çocuğun çıkardığı sesler içerisinde yetişkin konuşmasına en çok benzeyenleri desteklemekte ve böylece bebeğin bu sesleri daha çok çıkartmasını sağlamaktadır. Watson çocuğun toplumsal yaşama dâhil olmasıyla sesinin tonunu da alçalttığını ileri sürer ve buna uygun bir konuşma aşamalandırması yapar. Vygotsky, içinden konuşmayla ilgili olarak Watson'un yüksek sesle konuşma, fısıltıyla konuşma, içinden konuşma dizisini desteklemediğini; ayrı-

ca fisıldamanın türeyiş olarak değil sadece görüngül olarak bu iki konuşma arasında yer alacağını bildirmiştir. Vygotsky, *fisıldama ve yüksek sesle konuşma arasında yapısal bakımdan hemen hemen hiçbir farkın bulunmadığı; işlevsel bakımdan ise, içinden konuşma ile arasında derin farklılıklar bulunan fisiltıyla konuşmanın içinden konuşmaya özgü nitelikler yönünden en küçük bir eğilim göstermediği* sonucuna varmıştır. Ayrıca *fisıldama okul çağı öncesinde kendiliğinden gelişmez, üç yaşında bir çocuğun toplumsal baskıyla sesini alçaltması olasıdır* (Vygotsky, 1998:74) görüşüne sahiptir. Ona göre konuşmanın fisiltı aşamasını benmerkezci konuşma aşaması olarak görmek daha doğrudur. Bu yolla konuşmanın fiziksel olarak içselleşmeden önce psikolojik olarak içselleştiği sonucuna varmak mümkündür. *Benmerkezci konuşma işlevleri bakımından içinden konuşmadır; içselleşme yönünde ilerleyen, çocuğun davranış düzeyiyle sıkı sıkıya bağlı, başkaları için artık kısmen anlaşılabilir hâle gelmiş, ama biçim olarak hâla açık ve fisıldama ya da başka herhangi bir türden yarı sessiz konuşmaya dönüşme yönünde hiçbir eğilim göstermeyen bir konuşmadır. Bu durumda konuşmanın işlevi değiştiği için içe döndüğü söylenebilir* (Vygotsky, 1998:74). Buna göre fisiltıyı bir konuşma aşaması olarak düşünmek onu yüksek sesle konuşmadan belirli sınırlarla ayırmak anlamına geldiğinden hatalı olur. Nitekim fisiltıyla konuşmayı çocuğun sesli konuşması ile içinden konuşma arasında bir basamak olarak görmek fisiltıyla konuşmanın herhangi bir yönüyle içinden konuşmayı sağlayan çeşitli unsurlar barındırdığı anlamına gelir. Hâlbuki fisiltıyla konuşmada bu yönde bir eğilim bulunmamaktadır.

Konuşmayı bilişsel açıdan inceleyen ilk bilim adamlarından biri Piaget'tir. Piaget'e göre konuşma düşünmenin yansımasıdır ve hem çevrenin hem de kalıtımın tesirindedir. Tablo 2'de Piaget'in konuşmayı bireyselden toplumsala doğru gelişen bir yapıda sıraladığı ve Vygotsky'nin ise bunun tam zıttı bir gelişim aşamasından bahsettiği görülmektedir. Ancak her ikisinin de geçiş aşaması olarak "benmerkezci konuşma"yı göstermeleri dikkat çekici ve önemli bir özelliktir. Buna göre benmerkezci konuşmanın her iki bilim adamı tarafından nasıl algılandığını bildirmek yararlı olacaktır. *Ego-santrik konuşmada yer alan sözler, hiç kimseye veya herhangi bir amaçla şu ya da bu kişiye seslenilerek söylenmez ve rastlantısal kişilerle de duruma uygun hiçbir tepki doğurmaz* (Piaget, 2007:38). *Temel işlevi kişisel gereksinmelerin doyurulması olmaya devam etmekle birlikte, benmerkezci düşünce, zihinsel uyumun, yetişkinlerin düşüncesi açısından tipik olan gerçeklik yöneliminin bazı unsurlarını da içerir. Çocuğun benmerkezci düşüncesi, "sözcüğün dar anlamıyla içe yönelik ile toplumsallaşmış düşüncenin ortasında bulunmaktadır" Piaget'in temel varsayımı budur. Düşüncenin gelişmesi hakkındaki fikirleri, çocuk düşüncesinin köken bakımından ve doğal olarak içe yönelik olduğu ve ancak uzun ve sürekli bir toplumsal baskı altında gerçekçi düşünceye dönüştüğü biçimindeki psikanalizden alınma öncülüüne dayanmaktadır. Piaget benmerkezçiliğin daha erken yaşlarda her şeye nüfuz ettiğini düşünme eğilimindedir. Çocuk mantığının çok çeşitlilik gösteren görüngülerinin tümünü dolaylı ya da dolaysız olarak benmerkezci sayar. Benmerkezci özellikler, yedi-sekiz yaşlarından sonra toplumsallaşmış düşünce şekillenmeye başlayınca birdenbire ortadan kalkmaz. Bu özel-*

likler çocuğun algılama işlemlerinde ortadan kalkar, ama daha soyut olan saf sözlü düşünce alanında billurlaşmış biçimde varlıklarını sürdürürler. Bundan şu sonuç çıkmıştır: düşüncenin benmerkezciliği çocuğun ruhsal doğasıyla o kadar yakından ilgilidir ki, deneyimden etkilenmez. Çocuğun kendine özgü bir düşünce yapısı ve işleyişi vardır (Vygotsky, 1998:33). Yani Piaget, çocuğun okul çağına kadar konuşma özelliği olarak toplumsallık yerine bireyselci ve kendi için konuşma eğiliminin olduğunu ileri sürmüştür. Piaget, yaptığı sistemli gözlemler sonucunda çocukların bütün konuşmalarının ya benmerkezcisi ya da toplumsallaşmış olmak üzere iki sınıftan birine girdiği sonucuna ulaşmıştır. Bunlar arasındaki fark esas olarak gördükleri işlevlerdedir. Benmerkezcisi konuşmada çocuk sadece kendisi hakkında konuşur, konuştuğu kimseyle ilgilenmez, bir şey iletmeye çalışmaz yani beklemez, hatta genellikle kendisini dinleyen olup olmadığına bile aldırmaz. Toplumsallaşmış konuşmada ise başkalarıyla iletişimde bulunmaya çalışır- yalvarır, emreder, tehdit eder, bilgi iletir, soru sorar (Vygotsky, 1998:33). Piaget, benmerkezcisi konuşmayı içe yönelik düşüncenin bir biçimi olarak görmektedir. Ona göre mantık görelisi olarak geç ortaya çıkmaktadır ve bu iki sürecin ortasında yer alan dönem benmerkezcisi düşünce ve konuşma dönemidir. Piaget'e göre düşüncenin gelişmesi, çok özel, kişisel ve içe yönelik zihinsel durumların giderek toplumsallaşmasının öyküsünden ibarettir. Toplumsal konuşma bile benmerkezcisi konuşmadan önce değil, sonra gelir (Vygotsky, 1998:39).

Piaget araştırmasında 6-7 yaşındaki çocukların %44-%45'inin benmerkezciliğinin tesirinde kaldığını ortaya koymuştur. 7-8 yaşlarında başkalarıyla iş yapma isteği baş gösterince, benmerkezcisi konuşma gider (Vygotsky, 1998:35). Sonuç olarak Piaget'e göre okulla birlikte toplumsallaşma yoğunluk kazandıkça benmerkezcisi konuşma da yok olmaktadır.

Vygotsky, benmerkezcisi konuşmayla ilgili olarak Piaget'in yaptığı deneye benzer bir deney yapmış; ancak benmerkezcisi konuşmanın nedenlerini belirlemek için, düzeneğe düş kırıklığı ve zorluk yapacak bir dizi unsur eklenmiştir. Böylece benmerkezcisi konuşma bu unsurlarla birlikte iki katına çıkmıştır. Vygotsky'e göre benmerkezcisi konuşma gerilimleri dile getirme ve boşalmanın bir aracı olmanın yanı sıra kısa sürede –bir soruna çözüm arama ve çözümü tasarlamada- gerçek anlamda düşüncenin bir aracı hâline gelir. Benmerkezcisi konuşmanın ilk başlarda bir etkinliğin sonucunu ya da etkinlikteki bir dönüm noktasını simgelerken, giderek nasıl önce etkinliğin ortalarına ve sonunda da en başına doğru yer değiştirdiğini ve bu arada yönlendirici ve tasarlayıcı bir işlev kazanarak çocuğun yaptıklarını amaçlı davranış düzeyine yükselttiğini gösterdiğini gözlemiştir (Vygotsky, 1998:37). Vygotsky, benmerkezcisi konuşmanın, sesli konuşmadan içinden konuşmaya giden evrimde bir geçiş aşaması oluşturduğu varsayımının doğru olduğunu düşünmektedir. Okul öncesi çocuk benmerkezcisi konuşma aracılığıyla gerçekleştirdiği aynı zihinsel işlemlerin okul çağındaki çocukta artık sessiz içinden konuşmayla yerine getirdiği biçiminde olmalıdır (Vygotsky, 1998:38).

Vygotsky, Piaget'in benmerkezcisi konuşmanın toplumsallaşmış konuşmadan önce

geldiği görüşüne katılmaz. Ona göre *bu durumda içinden konuşmanın da toplumsallaşmış konuşmadan önce gelmesi gerekir. Ama bu da oluşum açısından kabul edilmeyecek bir varsayımdır* (Vygotsky, 1998:38).

Yetişkin birinin içinden konuşması, toplumsal uyarlanmadan çok “kendisi için düşünmesini” simgeler, yani benmerkezci konuşmanın çocukta gördüğü işlevle aynı işlevi görür. Ayrıca aynı yapısal özelliklere de sahiptir. Hangi bağlam içinde söylendiğini bilmeyen bir başkası için anlaşılmazdır; çünkü “konuşan” açısından açık olan şeylerin “sözü” edilmez. Bu benzerlikler bizi, benmerkezci konuşmanın gözden yitdiği zaman zayıflayıp yok olmak yerine “yeraltına geçtiğini”, yani içinden konuşmaya dönüştüğünü kabul eder (Vygotsky, 1998:39). Buna göre okulla birlikte sosyal ortamda aktif bir eleman hâline gelen çocuğun hem davranışları ve konuşmaları hem de düşüncesi yapısal işlevsel açıdan bir değişim geçirir. Ancak bu değişim öncekinden tamamen bağımsız değil yönetsel bir değişimdir. Çocuk olaylar ve durumlar hakkında yine kendini merkeze alır. Ancak bunu ifade ederken sesli konuşmak yerine içinden konuşmayı tercih eder. Buradaki yöntem farkı ses unsuruyla ilgili bir farktır. *Benmerkezci konuşma, sesli konuşmadan içinden konuşmaya geçişteki en önemli oluşumsal bağı, sesli konuşmanın işlevlerinin farklılaşması ile sesli konuşmanın bir bölümünün içinden konuşmaya kesin dönüşmesi arasında yer alan bir ara aşamayı oluşturmaktadır* (Vygotsky, 1998:40).

Vygotsky çocuğun gelişiminde sosyal çevre, kültür ve dilin motive eden önemli faktörler olduğunu ileri sürer. Ayrıca konuşmayı kültürle bağlantılı olarak ele alır ve benmerkezci konuşmanın, zamanla hem içe yöneldiğini hem de mantıksal düşünmeye yarayan içinden konuşmanın ortaya çıkışına yol açtığını savunur (Vygotsky, 1998:40).

Okulöncesi dönemde çocuğun düşünceleri ve konuşmaları benmerkezcidir ve çocuğun kendi düşünce yapısını ve bakış açısını yansıtır (Wood 2003:57). Bu dönemde çocuk ne düşünüyorsa ve olaylara bakış açısı neyse onu karşıdaki kişinin kendisini dinleyip dinlememesine önem vermeden konuşur; ayrıca Piaget, bu yaşta *çocuğun karşısındakinin bakış açısını dikkate alma gibi bir eğilimi olmadığını ve anlaşılmaş olma kaygısı taşımadığını belirtir* (Akt. Mercan, 2007:19).

Kısacası, *Vygotsky ile Piaget arasındaki tartışmaların en yoğun olduğu konular benmerkezci konuşma ve içten konuşma konularıdır. Davranışçılara göre sessiz konuşma, düşünmedir. Piaget’de egosentrik konuşma işlem öncesi dönemde ortaya çıkar ve somut işlemler dönemine gelince biter. Vygotsky ise egosentrik konuşmayı sosyal konuşmadan içselleştirilmiş düşünceye geçişte kullanır. Benmerkezci konuşma sadece çocukların faaliyetlerine eşlik etmekle kalmaz, o çocuğun sıkıntılarının bir ifadesi, sorunlarına çözüm arayan ve planlar yapan bir düşünce aracı olarak ortaya çıkar. Egosentrik konuşma daha sonra içsel konuşmaya dönüşür. Vygotsky’ye göre de sosyal ilişkiler olmadan içsel konuşma olmaz. İçsel konuşma, dışından konuşmanın ne bir öncüsüdür ne de onun bellekte yeniden üretilmesidir; bir anlamda onun karşıtıdır* (Ergün ve Özşüer, 2006:271).

Konuşma Eğitimi ve Benmerkezci Konuşma

Temel dil becerilerinden biri olan konuşma, araştırmacılara göre dinlemeden sonra en çok kullanılan dil becerisidir. Konuşma yaşam boyu bu kadar sıklıkla kullanılanca bir beceri olarak formal eğitim kurumlarında öğretiminin de son derece titizlikle ve kalıcı etkide olması eğitimin gerekliliklerinden sayılmaktadır.

Okula gelen öğrencinin bu beceriyi kazanmış olduğu düşüncesi beraberinde bu becerinin eğitim kurumlarında ihmal edilmesini de getirmektedir. Oysa *bireyin dilin işleyişini bilebilmesi için dili öğrenmesi gerekir. Çocuk, dili yavaş yavaş edinir* (Sassure, 2001). Dilin bu boyutu düşünüldüğünde okullarda dil becerilerinin her birinin ediniminde sürekliliğin esas alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Her bir dil becerisi için gerekli ve özenli çalışmalar yapılması ve bu çalışmaların öğrenci açısından da uygulanabilir nitelikte olması şarttır. Özellikle var olan beceri üzerinde eğitimin etkinlik gösterebilmesi bu beceriye yönelik çok yoğun çalışmalarla mümkündür. *Çocuklar, okula başlamadan önce Türkçe konuşmayı ailelerinden ve yakın çevrelerinden öğrenmektedirler. Çocukların okul öncesinde öğrenmiş oldukları bu konuşma, genellikle kendi ailelerinin ve yakın çevrelerinin söyleyiş özelliklerini göstermektedir. Burada okula ve öğretmene düşen görev, çocukların yetersiz ve mahalli özellikler taşıyan konuşmalarını sabırla ve onları sıkmadan, toplumda kullanılan ortak söyleyiş ve konuşma seviyesine getirmeye çalışmaktır. Bu da öğrencilere doğru, düzenli ve yararlı bir konuşma eğitimi verilmesiyle gerçekleşebilir* (Temizyürek, 2007:119). Bu eğitim süreci hem öğrenci hem de öğretmen için çeşitli sorumlulukların farkında olmayı zorunlu kılmaktadır. Öğrenci ailesinde ve yakın çevresinde konuşulan dilin tam anlamıyla standart Türkçe olmadığı ve toplumda her ortamda sağlıklı iletişim kurabilmek için bu alanda kendini geliştirmenin önemini kavramış olmalıdır. Bunun yanında öğretmen de okulla birlikte içine dâhil olduğu topluluğun hangi ağız özelliklerine sahip olduğunu ve hitap ettiği kitlenin farkındalık düzeyini iyi analiz etmeli ve uygun yöntemler ile uygulamalar kullanarak toplum için ortak bir dil birliği oluşturabilmelidir.

Çocuklar, konuşma yoluyla yeni bilgileri yorumlamakta, sorular oluşturmakta, arkadaşlarının davranışlarını kontrol etmekte, sosyal ilişkilerini sürdürmekte, bilgi aktarmakta, kişisel deneyimlerini paylaşmaktadırlar (Akyol, 2001:73). Bu nedenle sosyalleşme açısından bakıldığında çocuğun okulla birlikte artık toplumda bir birey olduğunun farkına vardığını ve bu süreçte topluma karşı tavrını belirlediğini, hayatı boyunca bu duruş özelliğinin onun tüm ilişkilerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz. *İyi konuşan bir birey kendini tam ve doğru olarak ifade edebilir. Eğitim kurumlarındaki konuşma derslerinin genel amacı, öğrencilere duygu, düşünce, gözlem, hayal ve isteklerini dil kurallarına uygun, doğru ve etkili biçimde anlatma becerisi kazandırmaktır. Konuşma, yani sözlü anlatım öğrenciye mantıklı düşünme ve doğru anlatma yollarını kazandırır* (Özbay, 2005). Bu amaç eğitim sürecinde gerçekleştirilirse toplumun her kademesinde ilişkilerin zemini durumundaki konuşma, kendini ifade etme becerisini insanların layıkıyla kullanması sağlanacaktır. Böylece toplum yaşamı için çeşitli teh-

ditler barındıran anlaşılama veya yanlış anlaşılma durumu da ortadan kalkacaktır. Nitekim bireylerin *toplum içinde sağlam bir yer edinebilmeleri ve mesleklerinde başarılı olmaları için konuşma eğitiminin istenilen seviyede ve amacına uygun olarak yapılması sağlanmalıdır* (Kılıç, 2000:34). Ayrıca konuşma, *sosyalleşmeyi sağlayarak çocukların kendine güvenlerini artırmaktır* (Baş, 2002:64). *Çünkü öz güvenin iki merkezi boyutundan biri yeterli olma duygusu, diğeri de sevilebilir olma duygusudur. Kişiler arası iletişimde başarılı olan birey elbette kendine güven duyacaktır. Başka bir ifadeyle, öz güveni yüksek olan bir birey kendi yeteneklerini kullanarak hedeflere ulaşabileceğine inanır* (Saraç, 2006).

Birey konuşma becerisini işlevsel olarak kullanabilirse hem toplum hayatında hem de okul hayatında başarı sağlayabilir. Bu doğrultuda birey okula başladığında arkadaşları ve çevresiyle ne ölçüde rahatlıkla konuşabiliyorsa okul yaşamında da konuşmalarını kısıtlandırmadan, özgürce konuşmaya alıştırmalıdır. Çocuğun okula başlamadan önce kullandığı dil benmerkezci bir dildir. Benmerkezci konuşmada çocuğun çevresindeki kişilerin etkisinde kalmadan düşündüklerini söylemesi, konuşma eğitiminde bir amaç olarak düşünülebilir. Çünkü sınıflarda bulunan öğrencilerin aile ve çevrelerinde karşı karşıya oldukları ortamlar birbirinden farklıdır ve bu durum onların kendini ifade etme şekillerine de yansımaktadır. Kimi öğrenciler ailelerinde hep susturulmuş ve kısıtlanmışken kimileri daha üst düzeyde bir konuşma becerisi edinmiş şekilde okula gelirler. Bu bireysel farklılıkların okulla birlikte en aza indirilmesi en temel amaçlardandır. Nitekim Türkçe Öğretim Programında (2007:23), *duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini sözlü olarak ifade eder ve sorunlarına konuşarak çözüm arar*, şeklinde ifade edilen kazanımlarla bireylerin konuşma becerisini herhangi bir yönden sınırlamaksızın kullanabilmesine yönelik amaçların olduğu görülmektedir. Bu amaç da ancak öğrencilerin tam bir özgüven hissetmeleri durumunda gerçekleştirilebilir.

2005 Türkçe Öğretim Programında konuşma becerisiyle ilgili açıklamalar bölümünde şu ifadelere yer verilmiştir: *Öz güven ve cesareten yoksun olan öğrencilere konuşma etkinliklerinde özellikle görev verilir. Konuşmaları sırasında bu öğrenciler cesaretlendirilir. Konuşma hataları uygun bir zamanda ve uygun bir dille belirtilir* (2005:35). Buna göre sınıflarda özgüven eksikliği olan öğrencilerimizin varlığı tartışmasız kabul edilen bir durumdur. Benmerkezci bir yaklaşım, öğrencinin çevresinin baskısını hissetmeksizin kendinden emin ve özgüven hissi ile birtakım sözlü ifadeleri bildirmesine yardımcı olacaktır. Bu yolla konuşma eğitimi almış bir birey ister sıradan, vasıfsız bir eleman olsun; ister bir yönetici ya da kalifiye eleman olsun ömrü boyunca çevresiyle iletişim kurarken özgüven yoksunu, iki lafı bir araya getiremeyen bir tip değil; kendinden emin ve saygı duyulan bir birey olacaktır.

Bireylerin aktif, özgüveni olan, özerk, yaratıcı, sosyal ve kişisel uyumu olan kişiler olmaları için öncelikle fikirleri zihinlerinde iyi analiz etmeleri ve bu fikirleri ifade edebilmeleri gerekmektedir.

Özerkliğin gelişim döneminde, benlik saygısı olan, bir başka deyişle, “insan” olarak kendisine değer verilen ortamda yetişen çocukların özerklik, girişimcilik, kendini gerçekleştirme açısından daha yeterli olduğu görülmektedir (Yavuzer, 1986:42-43). Kendini gerçekleştirmiş bireylerin toplumda daha rahat ve akıcı bir üsluplarının olduğunu düşünülürse, bireylerin yaşamında konuşma eğitimiyle kendini gerçekleştirme düzeyleri arasındaki sıkı ilişkiyi görmek mümkün olur. Bu doğrultuda üç yaşından itibaren cümleler kurmaya başlayan çocuğun bu yaştan itibaren düşündüklerini özgürce ifade etmesine izin verilmesinin önemi de kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bu da okul çağına kadar çocuğun düşüncelerini ortaya koyma biçimi olan benmerkezci yaklaşımın özellikle düşüncelerin sınırlandırılmadan ortaya konulması yönüyle mümkündür.

Benmerkezci yaklaşımda asıl olan ebeveyn ya da öğretmenlerin otoriter bir tutumla çocuğa yaklaşımdan kaçınmalarıdır. Nitekim *otoriter tutumdaki anne-babaların çocukları çekingen, başkalarının etkisinde kolayca kalabilen, aşırı hassas bir kişilik yapısına ve genellikle, isyankâr davranışlar göstererek aşağılık duygusuna sahip olmaktadır* (Yavuzer, 1986: 29). Dolayısıyla bu şekilde hislere sahip bireyler toplum karşısında kendini ifade etmekten aciz kişilik geliştirmektedir. Bu durumda onların dili kullanma kabiliyetlerine yansımaktadır. Toplumdan kendini soyutlamak ise beraberinde iletişim kuramama sorununu getirmektedir. Oysa hem ailesinde hem de okul hayatında demokratik bir tutumla karşı karşıya olan çocukların kendini daha iyi ifade ettikleri söylenebilir. Çünkü *demokratik tutumları olan ebeveynlerin çocukları, girişim yeteneğine sahip, özgüveni olan, kendi kendine kararlar alıp bunların sorumluluğunu taşıyabilen ve bağımsız davranabilen kişiler olmaktadır* (Yavuzer, 1986: 29). İletişimin temelinde özgüven duygusunun olması bu duyguyu en iyi oluşturacak ortamın eğitim ve öğretimde kullanılması mecburiyetini doğurmaktadır. Konuşma eğitiminde bu tür bir ortamın oluşturulması da bireyin daha çok kendi varlığını ortaya koyduğu ve kabullendiği benmerkezci bir yaklaşımla mümkündür. Bu yaklaşım dahilinde öğretmenlerin tutumlarının da öğrenciye güven verir tarzda olması şarttır. Nitekim öğretmen *her öğrencinin konuşabileceğine kendi düşünce kanı ve görüşlerini yeterince anlatabileceğine inanmalıdır; bu inanç bir öğretmen için öğrencilerini yetiştirmenin temelidir* .(Göğüş, 1978:181).

Vygotsky, konuşmada kültürün önemli olduğunu savunur ve benmerkezci konuşmanın okulla birlikte yok olmadığını bireyin içinden konuşması hâlini aldığını öne sürer. Bu doğrultuda okula gelen öğrencinin aslında yaşadığı olay ve karşılaştığı durumlarla ilgili zaten zihninde konuşmalar ürettiği söylenebilir. Konuşma eğitiminde amaç bu fikirlerin dışı vurumunda serbest bir yaklaşımın benimsenmesidir. Bu yaklaşımda da şüphesiz en önemli vazife çocuğu konuşturacak ve bu beceriyi geliştirmesine yardımcı olacak kişiler olan öğretmenlere düşmektedir. *Gerek yazılı gerekse sözlü anlatım çalışmalarında öğrencilere yardım edilerek onlardaki farklı kabiliyetler ortaya çıkarılmalıdır. Fakat öğrencinin hoşlandığı türler, faaliyetler birbirinden farklı olabilir; bu, çok doğal bir durumdur. Öğrencileri aynı türden çalışma yapmaya zorlamak*

zararlı sonuçlar verebilir. Bunların başında dersten ve öğretmenden soğumak gelir (Karageçi, 2006). Bu nedenle öğrenciyi ilgi duyduğu, konuşmayı kendisinin istediği konularda konuşturmak faydalı olacaktır. Okul öncesinde çocuk bunu zaten yapmaktadır. O an aklına takılan konularda fikirlerini karşısındaki insanlar onu dinlesin ya da dinlemesin bildirmektedir. Ancak okulla birlikte öğrenciye “ben ne sorarsam, ona cevap vereceksin” şeklinde bir kısıtlama getirilince çocuk ister istemez konuşmaktan, kendini istediği gibi ifade etmekten kaçınmaktadır. Bu duruma engel olmak için de çocuğun içinden konuştuklarını arkadaşlarıyla, ailesiyle, öğretmenleriyle paylaşmasını sağlayacak bir konuşma eğitimi anlayışı oluşturulmalıdır.

“Söz gümüşse sükût altındır ya da su küçüğün söz büyüğüdür” atasözleriyle ifadesini bulan Türk kültürü unsuru, özünde çocuğun toplum içinde konuşmasının çok uygun bir davranış olmadığı fikrini barındırır. Bu tutum beraberinde az konuşan, toplum önünde kendini ifade etmekten yoksun ve sosyal çevrede utangaç özellik gösteren bireyleri getirmektedir. Hâl böyle olunca çocukların konuşma becerisinin geliştirilmesinde en önemli görev aileye ve öğretmene düşmektedir. Susturulan bir ortamda yetişen *utangaç bireyler yeni insanlarla tanıştıklarında ya da geniş grupların önünde konuşma yaptıklarında sıkıntı yaşamakta ve bu tür sosyal ortamlardan kendilerini geri çekmektedirler. Utangaç insanların konuşma şekilleri sıklıkla yumuşak, ürkek ya da şüpheli bir tondadır* (Zimbardo, 1986). Ayrıca ailede, sosyal çevrede ve okulda bu tür çocuklar daha az konuşmakta; dil becerileri de yaşlarına göre daha anlaşılma- maz, düşük seviyede ve bulanıktır. Bu durumda çocuğun kendisinden çok çevresindeki kişilerin ne düşündüğüne odaklandığını ve böylece çekingen bir konuşma sergiledikleri söylenebilir. Bunun aşılması ise elbette ki çocuğun değerli olduğunun, ne düşündüğünün de çevresindekiler için önemli olduğunun bilincinde olması yönünde tavırlarla mümkün olacaktır. Aksi bir ortamda konuşmaya utangaçlıkla birlikte heyecan unsuru eklenecek ve konuşmalar ne konuşucuyu ne de dinleyiciyi tatmin etmeyecektir. Nitekim konuşmada heyecan unsuru göz ardı edilmemelidir. Aşırı heyecan konuşmanın başarısı açısından fayda getirmeyecek, bununla birlikte çok donuk konuşma da başarılı olmayacaktır. Topluluk önünde konuşmanın sistematik olarak öğretildiği yerin okul olduğunu ve öğretmenlerin de bu işte üstlerine düşen vazifenin ne kadar büyük olduğunu düşünürsek, öğretmenlerin, öğrencilerinin içinde buldukları dönemde ve ileriki zamanlarda: *ne zaman ayağa kalkıp konuşmam istense içimi öyle bir korku sarıyor ki açıkça düşünemez, dikkatimi toplayamaz, söylemek istediğim şeyi hatırlayamaz olurum* (Carnegie, 1992:11) gibi şikayetlerine; *özgüven oluşturmak, dengemi kurmak ve kendi başıma düşünmek istiyorum. Düşüncelerimi bir iş ya da arkadaş topluluğu önünde açık ve ikna edici bir biçimde söyleyebilmek istiyorum* (Carnegie, 1992:11) gibi isteklerine cevap vermelerinin önemini de dikkate almamız gerekmektedir. Bu eğitim sisteminin ve öğretmenlerimizin yapacağı en önemli vazifelerden biridir.

2. Sonuç

İnsan ve toplumun hayatında önemli olan konuşma eğitimi için ülkeler ana dili eğitimine ve ana dili eğitimi içerisinde de konuşma eğitimine hak ettiği yeri vermemiştir.

Benmerkezci konuşmada birey, olaylar ve durumlar karşısında düşündüklerini ve fikirlerini olduğu gibi sesli bir şekilde ifade eder. Okulla birlikte öğrencinin hem çok boyutlu düşünme becerisi kazandığı hem de kavram dünyasının genişlediği ve bu kavramlar yardımıyla kendini daha net ifade edebildiği düşünülmüşse; benmerkezci bir yaklaşımla duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini karşısındaki kişiye açık, anlaşılır bir şekilde tereddütsüz olarak bildirmesi daha kolay olacaktır. Vygotsky'nin okulla birlikte mantıksal bir içe yönelimle benmerkezci konuşmanın sessiz/ içinden konuşmaya dönüştüğünü ifade etmesi, bu tarz bir konuşmanın aslında tam olarak yok olmadığını, sadece dışa yansımalarında çeşitli değişiklikler oluşturduğunu ifade etmesi konuşma eğitiminde benmerkezci bir yaklaşımın mümkün olabileceğini ortaya koymaktadır.

Vygotsky konuşma becerisinin sosyal bir yönünün olduğunu vurgular. Bu durumda özenle düzenlenmiş bir sosyal ortam ve okul ortamı, kişinin kendi bireysel özellikleriyle de desteklendiğinde başarılı bir insan olması kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle benmerkezci yaklaşım için öngörülen ortam özelliği, öğrencinin kendini önemli, güvende ve rahat hissettiği bir ortamdır.

Sonuç olarak okula başlamayla bireysel bir yaşantıdan toplumsal bir yaşama geçen öğrencilerin iyi düzeyde bir konuşma becerisi edinmeleri, rahat oldukları, herhangi bir tehdit algılamadıkları ortamlarda daha etkili gerçekleştirilir. Nitekim kişi konuştuklarına ya da ne konuşması gerektiğine odaklanmaktan çok karşısındaki kişilerin kendisi hakkında ne düşündüklerine ya da nasıl tepki vereceklerine odaklanacağından, konuşması da belirsiz ve anlaşılmaz bir hâl alacaktır. Bunun önlenmesi de bireyin kendine olan güvenin tam olarak sağlandığı, düşüncelerinin karşısındaki kişiler için de önemli ve gerekli olduğunu düşündüğü bir ortamla mümkündür. Çocuk merkezinde kendisinin olduğunu bildiği bir çevrede aktif yaşantılar ve öğrenmeler gerçekleştirir.

3. Kaynaklar

1. AKSAN, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
2. AKYOL, H. (2001). *Konuşma Becerisi, Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe 1-8*, (Ed. Prof .Dr. Ayşegül Ataman vd.), İstanbul :Nobel Yayın Dağıtım
3. ANKAY, A. (1990). *İnsan ve Eğitim, Eğitim Psikolojisine Giriş*, Ankara.
4. BACANLI, H. (2005), *Gelişim ve Öğrenme*. Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara.

5. BAŞ, B. (2002). Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* Sayı:12
6. CARNEGİE, D. (1992) *Söz Söyleme ve İş Başarma Sanatı* (Çev: Ali Bucak), İstanbul: Yaprak Yayınları.
7. DE SAUSSURE, F. (2001). *Genel Dil Bilim Dersleri*. Çev. Berke Vardar. İstanbul: Multilingual Yayınları.
8. ERCAN, E. (2007). *Anasınıfı Çocuklarında Konuşma Temel Dil Becerisinin Üstlendiği İşlevler*, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
9. ERDEN, M. ve Y. AKMAN, (2004), *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara: Arkadaş Yayınları.
10. ERGÜN, M. ve S. ÖZSÜER, (2006). Vygotsky'nin Yeniden Değerlendirilmesi, *Afyon Karahisar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. S.2. s.269-292.
11. GÖĞÜŞ, B. (1978) *Orta Dereceli Okullarda Türkçe ve Yazın Eğitimi*, Ankara: Kadioğlu Matbaası.
12. KARACAN, E. (2000). Bebeklerde ve Çocuklarda Dil Gelişimi, *Klinik Psikiyatri* 2000;3:263-268.
13. KARAGEÇİ, M. N. (2006). Edebiyat Öğretimi-Kompozisyon Öğretimi Açısından Orta Öğretim Kurumlarındaki Kompozisyon Öğretiminin Analizi, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 169. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/169/mehmet.pdf>
14. KEÇİK, İ. ve L. UZUN (2004). *Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
15. KILIÇ, M. (2000). *Konuşma Eğitimi*, *Milli Eğitim Dergisi*, Ocak-Şubat-Mart, S. 145, s.34-35.
16. KIRAN, Zeynel ve KIRAN, Ayşe, (2006). *Dilbilime Giriş*, Ankara: Seçkin Yayınları.
17. MEB. (2005). *İlköğretim Okulları Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
18. ÖZBAY, Y. (2003), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Trabzon: Akademi Kitabevi.
19. ÖZBAY, M. (2005). Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma. *Milli Eğitim Dergisi*, 168, 116-125.
20. PİAGET, J. (1959). *The Language and Thought of the Child* (Third Edition). Routledge & Kegan Paul London and Henley New York: The Humanities Pres Inc.
21. PİAGET, J. (2007). Çocukta Dil ve Düşünme, Çev. S. E. Şiyavuşgil, Ankara: Palme Yayıncılık.
22. SARAÇ, C. (2006). Sözlü İletişim Becerileri Açısından Türk Dili Ve Edebiyatı Eğitimi, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 169. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/169/cemal.pdf>
23. SELÇUK, Z. (1997). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara: Pegem Yayınları
24. TEMİZYÜREK, F. (2007). İlköğretim İkinci Kademe Konuşma Becerisinin Geliştirilmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, yıl: 2007, cilt: 40, sayı: 2, 113-131.
25. TEMUR, T. (2006). *İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Dilindeki Kelime Hazinelerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.(Yayınlanmamış doktora Tezi).

26. Türkçe Sözlük (2008). <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=veritbn&kelimesec=203028>.
27. VYGOTSKY, L. S.(1998). *Düşünce ve Dil*. Çev. Semih Koray. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
28. YAVUZER, H. (1986). *Ana-Baba ve Çocuk*, İstanbul: Remzi Kitabevi, İkinci Basım.
29. WILLIAM C. McCORMACK and STEPHEN A. WURM, (1973). *Language and Man, Anthropological Issues Mouton Publishers* The Hague, Paris.
30. WOOD, D. (2003). *Çocuklarda Düşünme ve Öğrenme*. Çev. Mine Özünlü. Ankara: Doruk Yayıncılık.
31. ZİMBARDO, P.G.(1986), *The Standford Shyness Project*, New York: Plenum.